

CHECKLIST RUNDVEE BEDRIJVEN

Het **doel** van onderstaande lijst is om (accidentele) lozingen van bedrijfsafvalwater naar waterlopen bij rundveebedrijven te vermijden. Deze lijst werd opgesteld in het kader van een sensibiliseringcampagne binnen het ruimere integraal waterproject van het Merkske (Hoogstraten, Merksplas en Baarle-Hertog). De lijst is echter algemeen bruikbaar in Vlaanderen

De lijst is **een hulpmiddel om je rundveebedrijf te evalueren** met betrekking tot afvalwaterstromen om het risico op watervervuiling sterk te verkleinen en je meer in regel te stellen met de wetgeving. De vragen steunen op de huidige regelgeving en zijn geformuleerd vanuit de praktijkervaring.

Deze gedetailleerde controlelijst is **opgebouwd per bedrijfs onderdeel**. Het zou kunnen dat niet alle delen of vragen van toepassing zijn voor jouw bedrijf. Voor de duidelijkheid wordt telkens het correcte antwoord in het 'vet' weergegeven.

Let op: De vergunningstoestand is voor ieder bedrijf anders. Je omgevingsvergunning (of de oude milieuvergunning) moet daarom voor wat betreft de lozingsvoorwaarden, de kuilplaat en de mestopslagplaats worden nagekeken alvorens de checklist te overlopen.

Voor meer informatie hierover kan je terecht bij:

Hoogstraten: Dorothy Senepart: 03 340 19 11; dorothy.Senepart@hoogstraten.be

Merksplas: Karen Sterkens: 014 63 94 35; karen.sterkens@merksplas.be

Baarle-Hertog: Dominic Poelmans: 014 69 80 70; dominic.poelmans@baarle-hertog.be

---

Dit is een initiatief van bekkensecretariaat Maasbekken en gemeenten Hoogstraten, Merksplas en Baarle-Hertog, ism volgende partners: de Vlaamse Milieumaatschappij, Departement Landbouw & Visserij, de Vlaamse Landmaatschappij, Dep. Omgeving – Afd. Handhaving, Boerenbond, watering de Beneden Mark, provincie Antwerpen en het Coördinatiecentrum Voorlichting en Begeleiding duurzame Bemesting (CVBB):

Deel 1. STALLEN

Algemeen principe: Mestsappen en mest moeten worden opgevangen en verzameld in een mestdichte opslagruimte of opslagplaats binnen of buiten de stal.

Is er een overstort of afleidingskanaal aanwezig van de stalvloer naar een oppervlaktewater, riolering, afvoerweg voor hemelwater of verliesput?	Ja / nee / weet ik niet
Is er een lozing naar de waterloop/gracht mogelijk vanuit de stallen?	Ja / nee / weet ik niet
Bij reiniging van de stallen: wordt het reinigingswater dan opgevangen? <i>Dit reinigingswater bevat mestdeeltjes en wordt ook beschouwd als mest.</i>	Ja / nee / weet ik niet
Bij kalverboxen: is er opvang voorzien voor de mest(sappen)?	Ja / nee / weet ik niet / niet van toepassing
Bij potstallen: vloeien er mestsappen uit de stallen?	Ja / nee / weet ik niet / niet van toepassing

Voorbeelden:

Schoon: Gier en/of vervuild hemelwater van op het erf gehuisveste dieren wordt naar een opslag afgevoerd.

Matig tot vuil: Er wordt mest, gier en/of vervuild hemelwater op het erf waargenomen met een kans dat dit afstroomt naar de waterloop of gier en/of vervuild hemelwater stromen af naar de waterloop.

Deel 2. OPSLAG VASTE MEST BUITEN DE STAL

Algemeen principe: Mestsappen en mest moeten worden opgevangen en verzameld in een mestdichte opslagruimte of opslagplaats binnen of buiten de stal.

Is er een verharde mestdichte vloer aanwezig?	Ja / nee / weet ik niet
Zijn er drie mestdichte muren aanwezig?	Ja / nee / weet ik niet
Worden de mestsappen opgevangen in een citerne / aalput?	Ja / nee / weet ik niet
Is er voldoende opslagcapaciteit (volgens vergunning)?	Ja / nee / weet ik niet
Ligt de mestopslagplaats op de plaats zoals vergund? <i>(dus niet geheel of gedeeltelijk in waterwingebied, beschermingszone, op minder dan 100m afstand van een woongebied?)</i>	Ja / nee / weet ik niet
Werden de constructievoorschriften integraal nageleefd (mestbestendige afdichtingslaag enz.)	Ja / nee / weet ik niet
Mestopslag op minstens 10m van perceelsgrens én waterloop (opgelet met hellende percelen!)?	Ja / nee / weet ik niet
Worden afstromende mestsappen / vervuild hemelwater etc. opgevangen?	Ja / nee / weet ik niet
Zijn er afleidingskanalen of overlopen naar de beek / gracht aanwezig?	Ja / nee / weet ik niet
Ligt er ook mest buiten de vergunde opslagplaats?	Ja / nee / weet ik niet
Worden sleufsilos gebruikt voor mestopslag? <i>(de ligging van de mestopslagplaats wordt vastgelegd in de omgevingsvergunning. Een oude sleufsilos kan wel als mestopslagplaats vergund worden indien ze voldoet aan de voorwaarden van een mestopslagplaats: opvang mestsappen).</i>	Ja / nee / weet ik niet
Enkel voor vaste mestopslagplaats vergund na 1 juli 2016:	
De helling en de afvloei-richting van de vloer van de mestopslagplaats is weglappend van oppervlaktewater georiënteerd	Ja / nee / weet ik niet

Tot slot: Controleer bij het eventuele lozingspunt (locatie van afstroming) of er geen verontreiniging in de waterloop/gracht te merken is (bv andere waterkleur, geur, mest, schimmelvorming,...) Indien dit zo is, zijn gerichte maatregelen nodig.

Voorbeelden mestopslag:

Schoon: De op het bedrijf aanwezige vaste mest wordt in een aparte voorziening opgeslagen. Alle gier en vervuild hemelwater blijft in de voorziening achter of wordt naar een opslag afgevoerd.

Matig: De op het bedrijf aanwezige vaste mest wordt in een aparte voorziening opgeslagen. Er wordt zichtbaar mest, gier en/of vervuild hemelwater op het erf waargenomen met een kans dat dit afstroomt naar de waterlopen.

Vuil: Gier en/of vervuild hemelwater stromen af in de waterloop.

Deel 3. OPSLAG MENGREST

Algemeen principe: Mestsappen en mest moeten worden opgevangen en verzameld in een mestdichte opslagruimte of opslagplaats binnen of buiten de stal.

Bodem, wanden en kanaalverbinding gebouwd uit duurzaam materiaal <i>(cfr. de regels van goed vakmanschap derwijze dat de hinder voor het leefmilieu wordt voorkomen)</i>	Ja / nee / weet ik niet
Afleidingskanalen (of overlopen) naar het oppervlaktewater aanwezig?	Ja / nee / weet ik niet
Is een effectieve lozing naar oppervlaktewater zichtbaar?	Ja / nee / weet ik niet
Is de opslagplaats buiten de stal afgesloten van de buitenlucht/afgedekt <i>(ruw mengrest en digestaat moet afgedekt zijn, wel ontluchting; <u>Afwijking in vergunning mogelijk voor effluenten met een laag gehalte aan ammoniakale stikstof</u>)</i>	Ja / nee / weet ik niet

Hoe restlozingen voorkomen: checklist voor rundveebedrijven (sept 2020)

Is er voldoende opslagcapaciteit voor mengmest op de inrichting? <i>(totale capaciteit volstaat voor minstens hoeveelheid mest te stockeren van een periode van 9 maanden voor dieren die steeds op stal staan, <u>tenzij anders vermeld in de vergunning of gebruik alternatieven</u> bv. afzet naar derden).</i>	Ja / nee / weet ik niet
Worden alternatieven gebruikt? (afvoer naar verwerker, opslag bij andere landbouwers, mestzak, etc...)?	Ja / nee / weet ik niet
Bij een mestkelder:	
• Liggen de vul- en zuigleidingen buiten de stal?	Ja / nee / weet ik niet
• Liggen de mengopeningen buiten de stal?	Ja / nee / weet ik niet
• Wordt de eventueel gemorste mest opgevangen? Zo ja: morsput van 125l?	Ja / nee / weet ik niet
In geval ander type dan mestkelder (bassins, foliebassins):	
• Morsput aanwezig van 125l?	Ja / nee / weet ik niet
• Zijn leidingen en afsluiters vorstvrij:	Ja / nee / weet ik niet
• Zijn vul/aftapleiding voorzien van minstens 2 afsluiters	Ja / nee / weet ik niet
• Is 1 van de afsluiters voorzien van een veiligheidsslot	Ja / nee / weet ik niet
• Zijn er ontluchttingsvoorzieningen of afsluiters aangebracht ivm hevelwerking:	Ja / nee / weet ik niet

Tot slot: Controleer bij het eventuele lozingspunt (locatie van afstroming) of er geen verontreiniging in de waterloop/gracht te merken is (bv andere waterkleur, mest, geur, schimmelvorming,...) Indien dit zo is, zijn gerichte maatregelen nodig.

Deel 4. MELKINSTALLATIE: melkhuisje (melkvee) of recipiënt waarin melkpoedervoer (vleeskalveren) wordt bereid

Algemeen principe: Spoelwater is bedrijfsafvalwater dat gevaarlijke stoffen (fosfor) bevat. Het lozen van dergelijk afvalwater dient aan voorwaarden te voldoen (VLAREM II, Artikel 4.2.2.1.).

Is er een melkhuisje (plaats waar melk in opslagtank wordt opgeslagen) of een recipiënt voor de bereiding van melkpoedervoer? Indien niet zijn onderstaande vragen niet van toepassing.

Wordt spoelwater opgevangen? Zo ja welke spoelingen?	Ja / nee / weet ik niet
Heeft de opvang voldoende capaciteit voor alle spoelingen?	Ja / nee / weet ik niet
Is er een aansluiting op de riolering? (enkel mogelijk indien voorzien in de vergunning voor bedrijfsafvalwater)?	Ja / nee / weet ik niet
Wordt het reinigingswater van de melkput (waar dieren gemolken worden) opgevangen? Zo ja, hoe en waar wordt dit opgevangen?	Ja / nee / weet ik niet

Tot slot: controleer bij het eventuele lozingspunt of er geen (zichtbare) verontreiniging is. Bv. melkwater veroorzaakt een witte kleur in de beek of gracht. Dit is zeker een indicatie dat maatregelen nodig zijn.

Voorbeelden:

Schoon: opvang van al het spoelwater van de melkinstallatie of lozing (na vetvanger) in de riool mits opgenomen in de omgevingsvergunning.

Vuil: lozing van spoelwater van het melkhuis naar de waterloop

Deel 5. OPSLAG VOEDERGEWASSEN

Algemene principes:

- Doeltreffende maatregelen worden genomen om de vervuiling te beperken van het hemelwater dat afvloeit van de kuilplaat.
- De (dikke) geconcentreerde stromen moeten worden opgevangen.
- De kuilplaat moet zo proper mogelijk worden gehouden om verontreiniging van het hemelwater te voorkomen.
- De lozing van dunne, minder geconcentreerde run-off van de kuilplaat moet bij lozing altijd voldoen aan de lozingsvoorwaarden voor oppervlaktewater.

Is de opslag volledig afgedekt (<i>eventueel open aan zijde snede</i>)?	Ja / nee / weet ik niet
Indien op onverharde ondergrond: Is dit ver genoeg van de gracht/waterloop? (<i>zie bepalingen in de omgevingsvergunning</i>)	Ja / nee / weet ik niet
Zijn de wanden de sleuvsilo lekdicht? Is de naad tussen de bodemplaat en de opstaande wanden lekdicht? (<i>begroeiing op gronddammen tegen wand verkleurt soms bruin of is dood bij onderliggende lekken</i>).	Ja / nee / weet ik niet
Zijn er voederresten in zone vlak voor de opslag? (Kuilplaat zou 'veegschoon' moeten zijn)	Ja / nee / weet ik niet
Is er een verbinding tussen de opvang voor silosappen en waterlopen /grachten?	Ja / nee / weet ik niet
Stromen de (pers)sappen weg al dan niet met het hemelwater	Ja / nee / weet ik niet
Enkel voor kuilplaten vergund na 1 juli 2016:	
De opslag is op een verharde ondergrond?	Ja / nee / weet ik niet
De helling en de afvloeirichting van de vloer van de kuilplaat is weglappend van de richting van oppervlaktewater georiënteerd	Ja / nee / weet ik niet
Is er opvang van (pers)sappen voorzien?	Ja / nee / weet ik niet
Wordt de opvang van silosappen tijdig geledigd en uitgereden op het land of gelijkwaardig verwijderd?	Ja / nee / weet ik niet

Aanbeveling: Een absorberende onderlaag (bv. stro) onder het kuilvoer houdt perssap vast. Daarmee blijft de voederwaarde in het kuilvoer en kan het sap niet meer vrijkomen en afstromen
Meer info hierover op www.maasbekken/landbouw-en-afvalwater.

Indien een first-flush systeem aanwezig is (*een techniek om geconcentreerde en verdunde fracties te scheiden*):

Is het first flush systeem correct afgesteld? Ja / nee / weet ik niet

Wordt de opvang van de first flush tijdig geledigd zodat capaciteit gegarandeerd is? Ja / nee / weet ik niet

Aanbeveling: een first flush systeem op zich belet verontreiniging niet. Er wordt een opvangsysteem (bv infiltratiebekken, rietfilter, irrigatiebekken,...)

aangeraden om de uitstroom van de verdunde fractie achter het systeem op te vangen.

Tot slot: Controleer bij het eventuele lozingspunt (locatie van afstroming of overloop) of er geen verontreiniging in de waterloop te merken is (bv zwarte-bruine waterkleur, geur, schimmelvorming,...) Indien dit zo is, zijn gerichte maatregelen nodig.

Voorbeelden kuilplaat / opvang silosappen:

Schoon: *Kuilplaat is schoongeveegd. Perssappen en/of vervuild hemelwater worden naar een voorziening afgevoerd.*

Matig en vuil: *Er wordt zichtbaar perssappen en/of vervuild hemelwater op het erf waargenomen met een kans dat dit afstroomt of effectieve afstroming naar het oppervlaktewater*

Links: afstroming silosappen naar de gracht; Rechts: via ondergrondse leiding lopen geconcentreerde perssappen naar de gracht

Hoe restlozingen voorkomen: checklist voor rundveebedrijven (sept 2020)

Voorbeelden snijvlak:

Schoon: Het snijvlak van het ruwvoer is afgedekt. Indien dit niet het geval is, dan dient het snijvlak recht afgesneden te zijn. Bij het uithalen van het ruwvoer ligt de kuil niet meer dan de werkbreedte van het voersysteem open

Matig tot vuil: Het snijvlak is niet afgedekt en niet recht afgesneden. Bij het uithalen van het ruwvoer ligt de kuil aanzienlijk meer dan een werkbreedte van het voersysteem open. Er is een reële kans op afstroming van vervuild hemelwater of er worden effectief voerresten en vervuild hemelwater in de nabijheid van de voeropslag waargenomen.

Deel 6. OVERIGE AFSTROOM (RUN OFF) VAN HET BEDRIJF

Algemene principes:

- *Afstroom van verontreinigd hemelwater (nutriëntenhoudend afvalwater) is bedrijfsafvalwater*
- *Reinigingswater van landbouwvoertuigen (voornamelijk mestkarren en sproeimachines) is bedrijfsafvalwater dat mest of pesticides kan bevatten. Het lozen van dergelijk afvalwater dat mest of pesticides bevat mag niet zomaar worden geloosd. Alle reinigingswater op het bedrijfsterrein dat mestdeeltjes of pesticides bevat moet worden opgevangen)*
- *Geconcentreerde sappen mogen niet worden geloosd en OBA's (organisch-biologische afvalstoffen) mogen geen bron zijn voor verontreiniging van hemelwater.*

Is het bedrijfsterrein vrij van (nutriëntrijke) morsresten, zoals voeders, mest, melkpoeders, ...? (Bij neerslag kunnen deze morsresten afspoelen naar oppervlaktewater)	Ja / nee / weet ik niet
Wordt het reinigingswater van de landbouwvoertuigen dat mest of pesticides bevat opgevangen? Indien ja, hoe en waar wordt dit opgevangen	Ja / nee / weet ik niet
Wordt bloed opgevangen bij kalven?	Ja / nee / weet ik niet
Wanneer er OBA's (zoals loofresten, groentenresten, slibs, ...) worden opgeslagen op het bedrijf worden de sappen en afstromend vervuild hemelwater etc. dan opgevangen?	Ja / nee / weet ik niet / niet van toepassing

Tot slot: Controleer bij het eventuele lozingspunt (locatie van afstroming of overloop) of er geen verontreiniging in de waterloop te merken is (bv andere waterkleur, geur, voedselresten, schimmelvorming,...) Indien dit zo is, zijn gerichte maatregelen nodig.

Voorbeelden: algemeen en opslag van (natte) bijproducten

Schoon: De op het bedrijf aanwezige (natte) bijproducten worden in een aparte voorziening opgeslagen. Alle sappen en/of vervuild hemelwater blijven in de voorziening achter of worden naar een opslag afgevoerd. Het erf is schoon. Er wordt geen vervuiling waargenomen:

Hoe restlozingen voorkomen: checklist voor rundveebedrijven (sept 2020)

Matig tot vuil: De op het bedrijf aanwezige (natte) bijproducten worden in een aparte voorziening opgeslagen. Op het erf worden zichtbaar sappen of vervuiling waargenomen met een kans dat dit samen met hemelwater afstroomt naar de waterloop of er is al effectieve afstroming van sappen en/of vervuild hemelwater naar de waterloop.

